

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ AZ EGYÉNI FEJLŐDÉSI TERV VEZETÉSÉHEZ

Orientációs fejlesztés és dobbantó program

Az Egyéni Fejlődési Terv (EFT) a tanulók fejlődési folyamatának tervezését és nyomon követését segítő dokumentum, amely a fejlesztő értékelés elveinek érvényesítésén alapul és gyakorlati megvalósulását jelenti.

Az EFT vezetésének módja és csomópontjai

Az Egyéni Fejlődési Tervet a mentor vezeti, de elkészítése olyan megbeszélések során történik, amelyeken részt vesz minden olyan személy, aki érintett az adott tanuló fejlesztésének folyamatában és/vagy az aktuálisan felmerült, tanulóval kapcsolatos problémában.

A rugalmas tanulási utak képzéseinek legfontosabb szakmai közössége az oktatói team. Ez egy olyan csapat, amely képes a szoros együttműködésre, tagjai azonos értékrendet képviselnek, és munkájukat a közös célkitűzések mentén végzik. Sok esetben javasolt oktatást segítő szakemberek bevonása is, így a teamet kiegészítheti gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, szociális munkás, pszichológus, bűnmegelőzési tanácsadó, esetmenedzser is. Az EFT esetében a team kompetenciája, hogy kijelölje a mentorált számára nyújtandó segítség irányait is.

Amikor a segítségnyújtás lehetőségeiről beszélünk, két fő irányt kell szem előtt tartani: a mentorált aktuális élethelyzetét és a fő célkitűzést: a dobbantó program célja, hogy a tanulót alkalmassá tegyünk egy részzakma elsajátítására; az orientációs évfolyamé pedig az, hogy egyéni adottságainak megfelelő továbbhaladási lehetőséget biztosítsunk a számára.

Az EFT szakaszai

1. Megismerést szolgáló szakasz
2. Fejlesztési szakaszok – I, II., III.

A megismerést szolgáló szakasz az első néhány hetet öleli fel, míg a fejlesztési szakaszok célkitűzései kb. 2,5-3 hónapos időszakra szólnak. Mivel az orientációs fejlesztés programban a tanulók zöme egy teljes tanéven keresztül vesz részt, három fejlesztési szakaszban történik a fejlődés nyomon követése. A dobbantó program hossza azonban változó, így egy tanuló akár már az I. fejlesztési szakasz végén is alkalmassá válhat arra, hogy a programot befejezve műhelyiskolába lépjen.

Minden egyes fejlesztési szakasz az előző szakasz értékelésével záródik, és ugyanekkor történik – az előző szakasz tapasztalatainak függvényében – a következő szakasz céljainak tervezése is.

Az EFT egyes szakaszainak tervezésekor a tanulóval kapcsolatos megfigyelések, tapasztalatok alapján a megbeszélés résztvevői közösen tűzik ki az időszak végére elérendő célt, illetőleg a cél eléréséhez vezető lépéseket, feladatokat. A tervezéshez elengedhetetlen, hogy a tanuló maga fogalmazza meg, mit szeretne elérni az időszak végére, és azt is megfogalmazza, hogy célja teljesülésének milyen akadályait, nehézségeit látja, illetve ezek áthidalásához milyen segítségre lenne szüksége. A célhoz vezető feladatokat a megbeszélés résztvevői közösen határozzák meg. Ezzel egyidőben vállalásokat

is megfogalmazzák, hogy mik a konkrét feladatai magának a tanulónak, illetőleg a résztvevők közül ki mivel, hogyan támogatja annak érdekében, hogy segítse átlendülni a nehézségeken, akadályokon. A fejlődési időszakban a tanuló és mentora időről időre áttekinthetik, hogy mennyire sikeresen teljesülnek a feladatok, esetleg rövidebb időtávra szóló kisebb részfeladatokat tűzhetnek ki, erről akár szerződést is köthetnek.

A tanuló komplex megismerése – adatgyűjtés

Az EFT előkészítő szakasza a tanuló alapos megismerésére és az ehhez szükséges bizalom kiépítésére szánt időszak, amelyet tervezési ciklusok követnek. Az első szakaszra készülő EFT tervezésekor célszerű egyben meghatározni a teljes fejlődési folyamat időtartamát és azt is, milyen időszakonként történik majd az egyes szakaszok értékelése. Ebben az időszakban kerül sor a tanuló segítő párjának (mentorának, kísérőjének) kiválasztására, ami kölcsönös választás – az első hetek során kialakuló bizalmi kapcsolat az alapja. A tanuló megismerése elsősorban a mentor és a tanuló között zajló beszélgetéseken és a team megfigyelésein alapul. Szükséges a tanuló meglévő kompetenciáinak megismerése, főleg azért, hogy világossá váljék, melyek azok az erősségek, amelyekre építeni lehet, és melyek azok a kompetenciák, amelyek további fejlődése kívánatos.

Az eltelt időszak értékelése, a következő időszak tervezése

Ideális esetben az eltelt időszak értékelésével kezdődik a következő időszakra szóló fejlődési terv elkészítése. Maga a tanuló és mentora előre készülhetnek a megbeszélésre azzal, hogy áttekintik és értékelik a tervezési dokumentumot, mellé illesztik a tanuló folyamatosan gyarapodó portfólióját és a különböző projektmunkák során készült produktumokat. Ezek áttekintésével, az eredményekről szóló beszámolóval kezdődik a következő fejlesztési szakaszt tervező megbeszélés. A megbeszéléseken azok a személyek mindenképpen részt vesznek, akik a korábbi feladatok meghatározásában, teljesítésében segítségében feladatot vállaltak. Mellettük szükség szerint mások meghívására, bevonására is szükség lehet.

A következő szakasz tervezéséhez fontos figyelembe venni az időközben megszerzett tapasztalatokat, és természetesen sor kerülhet a kitűzött célok módosítására, változtatására is. Ha valamit nem sikerült a vállaltak közül teljesíteni, akkor nem a „bűnbakkeresés” a cél, hanem a tanulságok levonása, és annak meghatározása, hogy a következő időszakban kinek és mit kellene másképp tennie annak érdekében, hogy legközelebb sikeresek legyenek. (Gyakori probléma például, hogy a kitűzött célok irreálisan magasak, vagy a megfogalmazott feladatok nem elég konkrétak.) Az EFT tehát lényegében a tanuló fejlődéséért történő közös felelősségvállalás, ami ciklikus tanulási folyamat során teljesül.

Az EFT felépítése a KRÉTÁ-ban

Az orientációs fejlesztés és dobantó programban az EFT sablonok ugyanolyan felépítésűek, csupán a mentor és az oktatói team által fókuszba helyezett kompetenciaterületek (alap- és kulcskompetenciák, ajánlás lejjebb) mutatnak különbségeket az elérendő céloknak megfelelően.

A sablon elején – *Általános információk* címszó alatt – a tanuló személyes adatai tekinthetők meg. Ezt követi a *Fejlődési tervek kezelése* felület – itt van lehetőség az egyes szakaszok – Megismerést szolgáló szakasz, valamint I., II. és III. fejlesztési szakasz – tervezésére és értékelésére.

1. A megismerést szolgáló szakasz tapasztalatainak összegzése
2. I. fejlesztési szakasz

- Tervezés az I. fejlesztési szakaszra
- Az I. fejlesztési szakasz tapasztalatainak összegzése
- Elérendő eredmények státusza és változásai – I. szakasz

Az orientációs fejlesztés programban 33, a dobbantó program estében 24 elérendő eredmény került meghatározásra, ezek értékelésére van itt lehetőség.

Továbbá a dobbantó programban tanulók esetében megjelenik a „Teljesítette a dobbantó program követelményeit, műhelyiskolába léphet.” szöveg, melynek kipipálása jelzi, hogy a tanuló befejezte a programot, számára az erről szóló igazolás kiállítható.

3. II. fejlesztési szakasz

- Tervezés a II. fejlesztési szakaszra
- A II. fejlesztési szakasz tapasztalatainak összegzése
- Elérendő eredmények státusza és változásai – II. szakasz

Az előző szakaszhoz hasonlóan értékelésre kerülnek az elérendő eredmények, valamint itt is lehetőség van a dobbantó program lezárására, az igazolás kiállítására.

4. III. fejlesztési szakasz

- Tervezés a III. fejlesztési szakaszra
- A III. fejlesztési szakasz és az orientációs fejlesztési (illetve dobbantó) program tapasztalatainak összegzése
- Elérendő eredmények státusza és változásai – III. szakasz

Az előző szakaszokhoz hasonlóan értékelésre kerülnek az elérendő eredmények, valamint itt is lehetőség van a dobbantó program lezárására, az igazolás kiállítására.

Az EFT vezetésének ütemezése

teendő	módszer	cél	résztevők	idő	EFT
a tanuló komplex megismerése	beszélgetés megfigyelés bemeneti mérés	reális kép a tanulóról	tanuló család oktatói team	első hetek	általános adatok és a megfigyelések, mérések eredménye
mentor kiválasztása	megfigyelés feltáró beszélgetés	megfelelő fejlődési irányok kijelölése	oktatói team tanuló mentor	első hónap során	erősségek, fejlesztésre szoruló területek rögzítése
bizalom, együttműködés kiépítése	beszélgetés interjú	a mentori munka megalapozása	tanuló mentor	első hónap során	a megfigyelések, tapasztalatok rögzítése
a teljes fejlődési folyamat megtervezése, ciklusok meghatározása	megfigyelés team-megbeszélés	a mentorált adottságaihoz és a célokhoz illeszkedő terv készítése	oktatói team tanuló mentor	az első hónap vége	a fejlesztési szakaszok ütemezésének rögzítése
az első fejlesztési időszak kidolgozása	team-megbeszélés	reális, konkrét, teljesíthető és nyomon követhető részcélok meghatározása	oktatói team tanuló segítők	az első hónap vége	a részcélok, a segítők és a mentorált vállalásainak rögzítése
az első fejlesztési időszak értékelése	team-megbeszélés	az első időszak áttekintése: – eredmények – szükséges változtatások – szükséges beavatkozások	oktatói team tanuló segítők	a tervezési ciklusoktól függ	az értékelés rögzítése
a további fejlesztési időszakok kidolgozása, értékelése					a részcélok, a segítők és a mentorált vállalásainak rögzítése az értékelések rögzítése
a fejlődési folyamat lezárása	team-megbeszélés				a dokumentum lezárása

Ajánlott kompetenciaterületek

1. Kommunikációs és anyanyelvi kompetenciák

- szövegértés
- szövegalkotás
- verbális és nonverbális kommunikáció
- kifejezőkészség
- szókincs fejlesztés
- helyzetgyakorlatok

2. Matematikai kompetenciák és logikus gondolkodás fejlesztése

- matematikai alpműveletek rögzítése
- mértékegységek használata
- számolás (számológéppel is)
- pénzügyi tudatosság
- az idő fogalma

3. Szociális és tanulási kompetenciák

- az együttélés szabályainak elsajátítása
- csapatépítés
- viselkedéskultúra
- ünnepek az életben
- önismeret

4. Digitális kompetenciák

- a kulturált internethasználat
- tudatos felhasználóvá nevelés
- internetes keresés (pl. tervezzünk kirándulást)
- önéletrajz készítése
- Kréta használata
- telefon használata, nem csak a közösségi médiában

5. Munkavállalói és pályorientációs kompetenciák

- megjelenés
- viselkedés
- együttműködés a munkahelyen
- egyszerű fizikai munkát igénylő munkatevékenységek önálló végzése
- eszközismeret
- eligazodás a foglalkozások, tevékenységek között
- személyiséghez illő, teljesíthető képzési program választására való képesség